

LES COL·LABORACIONS D'ARTUR COT I MIRÓ A LA REVISTA LA FOIG

MAITE COT ARDEVOL

Associació Cultural la Riuada de Móra d'Ebre, llicenciada en Filologia Catalana

[Data de lliurament i acceptació: juny de 2018]

PARAULES CLAU:

història, *La Foig*,
publicacions locals,
Artur Cot i Miró, García
(Ribera d'Ebre)

PALABRAS CLAVE:

historia, *La Foig*,
publicaciones locales,
Artur Cot i Miró, García
(Ribera d'Ebre)

KEY WORDS:

history, *La Foig*, local
publications, Artur Cot
i Miró, García (Ribera
d'Ebre)

RESUM

Aquest article és una presentació dels escrits que l'historiador morenc Artur Cot i Miró va publicar mensualment durant gairebé 17 anys (1986-2003) a la revista *La Foig*.^{*} Les seues col·laboracions van contribuir a conèixer millor la història de García, que el 1982 només comptava amb una publicació local que tractés sobre aquesta matèria. Les qüestions que aborda, fruit de la recerca arxivística que va dur a terme, són de temàtica diversa (des de la vida quotidiana fins a personatges destacats, passant per conflictes bèl·lics, impostos i fets politicoadministratius) i pertanyen bàsicament a l'edat moderna i la contemporània. Els seus textos es caracteritzen pel rigor i la transcripció de fragments originals o la inclusió de recursos gràfics que n'augmenten l'interès.

^{*} L'article que ara llegiu naix del projecte titulat *Els articles d'Artur Cot i Miró en les publicacions periòdiques comarcals*, presentat a la XXV Convocatòria de beques del CERE (que té com a objectiu la recopilació dels escrits de l'autor en l'àmbit comarcal), i de la petició per part del responsable de publicacions d'un avançament del que serà el resultat final per a aquesta *Miscel·lània*.

RESUMEN

Este artículo es una presentación de los escritos que el historiador Artur Cot i Miró, de Móra d'Ebre, publicó mensualmente durante casi 17 años (1986-2003) en la revista *La Foig*. Sus colaboraciones ayudaron a conocer mejor la historia de Garcia, que en 1982 solo contaba con una publicación local que tratara sobre esta materia. Las cuestiones que aborda, fruto de la investigación archivística que llevó a cabo, son de temática diversa (desde la vida cotidiana hasta personajes destacados, pasando por conflictos bélicos, impuestos y hechos político-administrativos) y pertenecen fundamentalmente a la edad moderna y a la edad contemporánea. Sus textos se caracterizan por el rigor y la transcripción de fragmentos originales, o la inclusión de recursos gráficos que aumentan su interés.

ABSTRACT

This article is an introduction to the writings published monthly by the Móra historian Artur Cot i Miró for almost 17 years (1986-2003) in the magazine *La Foig*. His contributions helped provide better knowledge of the history of this town in Ribera d'Ebre, which in 1982 had only one local publication dealing with this subject. Based on his archive research, he dealt with various subjects (from everyday life to outstanding characters, including wars, taxes and political and administrative events) basically belonging to the modern and contemporary periods. His texts are characterised by their thoroughness, the transcription of original fragments and the inclusion of graphic resources to make them more interesting.

INTRODUCCIÓ

Conèixer el nostre passat per entendre el present i tot allò que ens envolta sempre ha despertat molt interès. De vegades, però, no és fàcil arribar a aquesta informació, ja que no es troba recollida en cap mena de suport. Perquè aquesta accessibilitat sigui efectiva, cal que algú, prèviament, s'hi hagi dedicat i hi hagi destinat bastant de temps de recerca per poder fer que aquestes dades es puguin difondre i siguin consultables després.

Actualment, en uns temps tan marcats per les noves tecnologies estem habituats a cercar referències sobre qualsevol lloc i trobar-les en pocs segons a la nostra disposició. Però pel que fa als aspectes històrics referents a l'àmbit local, de seguida ens quedem decebuts quan comprovem que en alguns casos poques informacions hi ha publicades i les que trobem són qüestions bastant generals (el detall no hi té lloc en unes pàgines que n'ofereixen una visió global). Tampoc en els grans reculls i enciclopèdies que es dediquen a deixar constància dels fets més rellevants d'un país hi ha espai per relatar aquells successos que afecten les petites comunitats locals. És per aquest motiu que poder disposar de la història d'una població és un privilegi del qual no tots els pobles gaudeixen i els que el tenen és gràcies a algú que, especialment interessat en la matèria, ha fet una feina minuciosa i laboriosa i s'ha dedicat a buscar entre documents antics aquelles dades que es troben amagades en diversos arxius esperant que l'investigador en qüestió les faci sortir a la llum, les mostri i els doni el protagonisme merescut. Aquesta funció que acabem d'anomenar recau en la figura de l'historiador local, una persona amb una gran vocació però a qui també li cal molt rigor perquè la tasca de recopilar els fets històrics d'un poble no és una feina senzilla; són necessaris uns coneixements previs sobre la matèria, un

gran respecte per les fonts i un tractament adequat que permetrà que aquella informació gaudeixi i disposi de la fiabilitat que es mereix.

Entre d'altres trets, els requisits que hem esmentat els trobem en la figura d'Artur Cot i Miró (mestre, historiador, cronista i jutge de pau de Móra d'Ebre), que de ben jove va sentir un gran interès per la història local i comarcal. A Cot li interessava tot. Qualsevol aspecte que fes referència a un fet del passat de la nostra història era útil per revelar aquells successos que fins al moment eren foscos i restaven amagats. Qualsevol dada, per insignificant que pogués semblar, contribuïa a anar descabdellant el nus enrevessat del relat que ha servit per construir els nostres pobles tal com són avui i per entendre per què són així.

Pel que fa al municipi de Garcia, cal esmentar que, a principis de la dècada dels 80 del segle passat, només comptava amb una breu publicació que tractava alguns aspectes històrics de la vila,¹ però l'any 1984 el Grup Cultural del municipi, per revitalitzar el poble i difondre les informacions i les activitats culturals que s'hi realitzaven, va crear la revista *La Foig*, en la qual, a partir del 1986, i gràcies a la coneixença entre un dels membres del consell de redacció i Artur Cot, s'hi va iniciar una secció d'història que va anar donant a conèixer més dades sobre el passat d'aquesta població riberenca. El mateix historiador va valorar aquesta participació, que va durar fins al 2003 amb un total de 99 articles, de la manera següent: "Quan Joan Lluís Masip em va proposar de col·laborar a *La Foig*, em va fer molta il·lusió i a partir d'aquell dia, sempre que busco, penso en Garcia."²

LES INSTANTÀNIES D'HISTÒRIA PUBLICADES A LA FOIG

Com ja hem explicat, voler escriure i investigar sobre la història d'una regió és una tasca complicada. Poder localitzar la informació necessària o requerida no està sempre a l'abast ni és sempre possible (la destrucció o la crema dels arxius ho dificulta). El mateix Artur Cot deia: "Cal remenar i buscar i llegir molt, per trobar a vegades molt poca cosa."³ A més, en algunes ocasions, les dades de què es disposa són limitades i el perseverant historiador no té la possibilitat de buscar allò que li interessa ni, evidentment, fer una recerca a la carta. Els documents recollits als arxius són els que són i no sempre permeten investigar sobre els temes que interessin. En alguns casos, els fets apareixen de manera fragmentada i només es troben recollits aquells esdeveniments que per l'època consideraven que eren noticiables.

Malgrat aquestes dificultats, però, en el cas de la localitat de Garcia, Cot va trobar moltes dades interessants sobre aquesta vila i que va publicar com si fossin instantànies que recullen diversos períodes històrics. Així, algunes feien referència a aspectes importants com és la barca, mitjà de transport indispensable per accedir a les terres de l'altra riba del riu en la qual es trobaven algunes de les finques comunals de Garcia, com és la de Perles. Aquest riu que dona vida també és el riu ferotge de la riuada de 1907, un fet tràgic que va afectar el poble.

En la informació publicada, la política local hi té també un pes destacat. D'aquesta manera es donen a conèixer els regidors de finals del segle XVII i alguns del XVIII.

Alguns articles tracten aspectes quotidians com l'ensenyament al segle XVIII o les normes (les ordinacions) que regulaven la convivència a la població de fa més de tres-cents anys i altres fan referència a qüestions més secundàries, com podia ser el dot de les donzelles, però que formaven part de la manera de viure i de la societat d'aquells temps.

L'agricultura i les activitats que hi estan vinculades són presents en diverses ocasions. Així, s'aporten dades sobre molins bladers dels segles XVIII i XIX, els molins d'oli des del segle XVII fins al XX, els problemes ramaders del segle XVIII, una plaga de llangostes del segle XVII i la devastadora destrucció del conreu de la vinya per part de la fil·loxera (Garcia n'era la principal productora de la comarca).

Un altre sector econòmic, i potser poc conegut, que s'esmenta és el de la mineria quan el terme de Garcia tenia inclosos altres territoris avui dia pertanyents a altres municipis veïns (com el Molar, la Figuera i el Masroig —aquest últim n'assoliria l'autonomia entre el segle XVIII i XIX—).

La història relacionada amb l'estament eclesiàstic la trobem en articles que fan referència a la visita pastoral a Garcia del 1613, al reliquiari de Santa Magdalena i a les desamortitzacions del segle XIX, per posar-ne alguns exemples.

El controvertit tema dels impostos va generar suficient polèmica com per aparèixer en diversos documents que tractaven sobre l'oposició als tributs feudals. Aquestes taxes van comportar l'aparició d'activitats de contraban, com va ser el de la sal.

Desgraciadament, els fets tràgics com les guerres també hi tenen un protagonisme destacat. La informació recollida sobre la Guerra dels Segadors, la de Successió, la del Rosselló, la del Francès i les guerres carlines ens mostra com va patir aquesta població.

Però no tot són aspectes negatius, Cot també esmenta diversos personatges il·lustres o destacats, originaris de la vila o que hi van estar durant una temporada. Així trobem que, per exemple, escriu sobre advocats, notaris, abadesses, jesuïtes, arquitectes, metges i escriptors.

ARTICLES PUBLICATS

Acabem d'oferir una breu síntesi del que es pot llegir en les seues aportacions. A continuació, en presentem la relació dels títols, ordenats pels números on apareixen i la data corresponent.

“A COT LI INTERESSAVA TOT. QUALEVOL ASPECTE QUE FES REFERÈNCIA A UN FET DEL PASSAT DE LA NOSTRA HISTÒRIA ERA ÚTIL PER REVELAR AQUELLS SUCCESSOS QUE FINS AL MOMENT EREN FOSCOS I RESTAVEN AMAGATS. QUALEVOL DADA, PER INSIGNIFICANT QUE POGUÉS SEMBLAR, CONTRIBUÏA A ANAR DESCABDELLANT EL NUS ENREVESSAT DEL RELAT QUE HA SERVIT PER CONSTRUIR ELS NOSTRES POBLES TAL COM SÓN AVUI I PER ENTENDRE PER QUÈ SÓN AIXÍ.”

- Núm. 15, setembre-octubre 1986: "La barca de Garcia en un document del segle XVIII"
- Núm. 16, novembre-desembre 1986: "La notaria de Garcia en la segona meitat del segle XVIII"
- Núm. 17, gener-febrer 1987: "Entorn a la Guerra de Successió. Creació d'un censal amb violència a Garcia (any 1709)"
- Núm. 18, març-abril 1987: "Els vells molins d'oli de Garcia (1615-1856)"
- Núm. 19, maig-juny 1987: "Garcia al segle XIX (1)"
- Núm. 20, juliol-agost 1987: "Garcia al segle XIX (2)"
- Núm. 21, setembre-octubre 1987: "Garcia en la Guerra del Rosselló"
- Núm. 22, novembre-desembre 1987: "Intromissió senyorial en l'administració municipal de Garcia (1726)"
- Núm. 23, gener-febrer 1988: "Oposició de Garcia a un tribut reial. L'obra del port de Tarragona (any 1777)"
- Núm. 24, març-abril 1988: "Els vells molins d'oli de Garcia (1615-1956)"
- Núm. 25, maig-juny 1988: "La plaga de llagosta a la Ribera (1687-1688)"
- Núm. 26, juliol-agost 1988: "Visita pastoral a Garcia l'any 1613"
- Núm. 27, setembre-octubre 1988: "Problemàtica ramadera any 1789"
- Núm. 28, novembre-desembre 1988: "Els molins bladers (I). Al molí d'Ossó i Cabré tenien prelatió els de Garcia? (1789)"
- Núm. 29, gener-febrer 1989: "Els molins bladers (II). Qüestions entre el molí de Magrinyà i el de la vila (1804)"
- Núm. 30, març-abril 1989: "Els molins bladers (i III). Subhasta del molí comunal de Garcia (1856)"
- Núm. 31, maig-juny 1989: "La quístia de la barca (1806)"
- Núm. 32, juliol-agost 1989: "Garcia. Subministrament blader (anys 1628-1633)"
- Núm. 33, setembre-octubre 1989: "Dot per donzelles a maridar (any 1621)"
- Núm. 34, novembre-desembre 1989: "El mas de Poldo al segle XVIII"
- Núm. 35, gener-febrer 1990: "Unes ordinacions del segle XVIII (I)"
- Núm. 36, març-abril 1990: "Unes ordinacions del segle XVIII (II)"
- Núm. 37, maig-juny 1990: "Unes ordinacions del segle XVIII (i III)"
- Núm. 38, juliol-agost 1990: "Un benefici eclesiàstic al castell de Garcia (segle XIV)"
- Núm. 39, setembre-octubre 1990: "L'ensenyament al segle XVIII. El mestre de Garcia, Josep Llorens"
- Núm. 40, novembre-desembre 1990: "Oposició als tributs feudals (1814-1815)"
- Núm. 41, gener-febrer 1991: "Garcia a l'any 1787. El cens de Floridablanca"
- Núm. 42, març-abril 1991: "Documents de Garcia a l'Arxiu de Medinaceli de Sevilla (I)"
- Núm. 43, maig-juny 1991: "Documents de Garcia a l'Arxiu de Medinaceli de Sevilla (II)"

- Núm. 44, juliol-agost 1991: "Regidors de Garcia entre 1794 i 1804"
- Núm. 45, setembre-octubre 1991: "Regidors de Garcia entre 1805 i 1818"
- Núm. 46, novembre-desembre 1991: "El notari antic Peguerols de Garcia. Any 1600"
- Núm. 47, gener-febrer 1992: "Contrabandistes a Garcia (any 1846)"
- Núm. 48, març-abril 1992: "Garcia després de la Guerra del Francès"
- Núm. 49, maig-juny 1992: "Regidors de Garcia entre 1819 i 1828. Un passaport en temps d'inseguretats"
- Núm. 50, juliol-agost 1992: "L'advocat Pedret de Garcia (any 1830)"
- Núm. 51, setembre-octubre 1992: "Una filla de Garcia, abadessa del Monestir de la Puríssima Concepció de Tortosa: Lluïsa Roig i Benet"
- Núm. 52, novembre-desembre 1992: "Noves qüestions entre l'Ajuntament i el Duc de Medinaceli (1818)"
- Núm. 53, gener-febrer 1993: "Garcia i la segona restauració absolutista (1825)"
- Núm. 54, març-abril 1993: "...I el vell temple? Què hem de fer del temple vell?"
- Núm. 55, maig-juny 1993: "El jesuïta, oriünd de Garcia: Joan Forcades i Ferré"
- Núm. 56, juliol-agost 1993: "El metge i escriptor Josep Rofes i Aleus, oriünd de Garcia (1830-1878)"
- Núm. 57, setembre-octubre 1993: "Crònica negra de la història (1847)"
- Núm. 58, novembre-desembre 1993: "Documents amb conseqüències tributàries feudals (1572-1758)"
- Núm. 59, gener-febrer 1994: "Un arquitecte de Garcia al segle XVII: Joan Franquet"
- Núm. 60, març-abril 1994: "El notari de Garcia Josep March i Casanova (I)"
- Núm. 61, maig-juny 1994: "El notari de Garcia Josep March i Casanova (II)"
- Núm. 62, juliol-agost 1994: "El contraban de la sal"
- Núm. 63, setembre-octubre 1994: "Ara fa cent anys (1894)"
- Núm. 64, novembre-desembre 1994: "Garcia, l'any 1826"
- Núm. 65, gener-febrer 1995: "Tributs feudals a les acaballes del segle XVIII (1798)"
- Núm. 66, març-abril 1995: "Els terrenys comunals de Garcia i la desamortització de Perles (1873)"
- Núm. 67, maig-juny 1995: "Del molí blader de Magrinyà (1799)"
- Núm. 68, juliol-agost 1995: "Del molí blader de Magrinyà. Noves aportacions documentals. Segle XIX"
- Núm. 69, setembre-octubre 1995: "Aportacions a la topografia urbana de Garcia (any 1799)"
- Núm. 70, novembre-desembre 1995: "Arrendament de la baronia d'Entença (1726)"
- Núm. 71, gener-febrer 1996: "Allistament de Miquelets a Garcia (1854)"
- Núm. 72, març-abril 1996: "Estampes set-centistes. Els Vallobar de Móra emparenten amb els Salvador de Garcia (1764)"

- Núm. 73, maig-juny 1996: "La mineria al terme general de Garcia (segle XVIII) (1a part)"
- Núm. 74, juliol-agost 1996: "La mineria al terme general de Garcia (segle XVIII) (2a part)"
- Núm. 75, setembre-octubre 1996: "La barca de Garcia a últims del segle XVIII"
- Núm. 76, novembre-desembre 1996: "Un pregó que faria parlar (1786)"
- Núm. 77, gener-febrer 1997: "Censataris de Garcia (1828) (1a part)"
- Núm. 78, març-abril 1997: "Censataris de Garcia (1828) (2a part)"
- Núm. 79, maig-juny 1997: "La riuada de 1907 a Garcia"
- Núm. 80, juliol-agost 1997: "Les darrerries del castell de Garcia (1790)"
- Núm. 81, setembre-octubre 1997: "El benefici de Sant Joan Baptista del Castell de Garcia (1818)"
- Núm. 82, novembre-desembre 1997: "Estampes de la 3a carlinada a Garcia (1872-1876)"
- Núm. 83, gener-febrer 1998: "El reliquiari de Santa Magdalena"
- Núm. 84, març-abril 1998: "Els Jardí de Tivissa a Garcia (any 1779)"
- Núm. 85, maig-juny 1998: "Les desamortitzacions vuitcentistes. Santa Magdalena de Garcia (1886)"
- Núm. 86, juliol-agost 1998: "El Servita. Guerriller carlí de Garcia en la primera guerra dinàstica (I)"
- Núm. 87, setembre-octubre 1998: "El Servita. Guerriller carlí de Garcia en la primera guerra dinàstica (II)"
- Núm. 88, novembre-desembre 1998: "El benefici de Sant Joan i Sant Martí (1623)"
- Núm. 89, gener-febrer 1999: "L'expedició reial del pretendent Carles de Borbó a Garcia (1837)"
- Núm. 91, maig-juny 1999: "L'expedició reial del pretendent Carles de Borbó a Garcia (1837) (II)"
- Núm. 92, juliol-agost 1999: "El terme general de Garcia (I). Autonomia de la Figuera"
- Núm. 93, setembre-octubre 1999: "El terme general de Garcia (II). L'antiga població de les Pinyeres"
- Núm. 94, novembre-desembre 1999: "El terme general de Garcia (III). L'autonomia del Masroig"
- Núm. 95, gener-febrer 2000: "El terme general de Garcia (IV). L'autonomia del Masroig"
- Núm. 96, març-abril 2000: "El terme general de Garcia (V). L'autonomia del Masroig (II)"
- Núm. 97, maig-juny 2000: "El Masroig. Nomenament dels primers regidors i separació dels termes municipals"

- Núm. 98, juliol-agost 2000: "Delimitació dels termes municipals de Garcia i Masroig (1796-1847)"
- Núm. 99, setembre-octubre 2000: "Delimitacions dels termes municipals de Garcia i el Masroig (II)"
- Núm. 100, novembre-desembre 2000: "Delimitacions dels termes municipals de Garcia i el Masroig (III)"
- Núm. 101, gener-febrer 2001: "Alguns aspectes de Garcia l'any 1886"
- Núm. 102, març-abril 2001: "Garcia, aspectes locals i d'onomàstica. Any 1792"
- Núm. 103, maig-juny 2001: "La fil·loxera a Garcia"
- Núm. 104, juliol-agost 2001: "El mas Martí o mas dels Frares de l'antic terme general de Garcia (1843)"
- Núm. 105, setembre-octubre 2001: "El reusenc Gabriel Aixamy i les seves activitats econòmiques a Garcia (1721)"
- Núm. 106, novembre-desembre 2001: "Arrendaments de la baronia d'Entença (1772)"
- Núm. 107, gener-febrer 2002: "Arrendament de la baronia d'Entença (1772) (2a part)"
- Núm. 108, març-abril 2002: "Mn. Joan Pérez fill de Gratallops i beneficiat de Garcia (1834)"
- Núm. 109, maig-juny 2002: "Mn. Joan Pérez fill de Gratallops i beneficiat de Garcia (1834) (II)"
- Núm. 110, juliol-agost 2002: "El rector de Garcia Mn. Tomàs Gasol i la construcció de l'església del Molar (1786-1790) (I)"
- Núm. 111, setembre-octubre 2002: "El rector de Garcia Mn. Tomàs Gasol i la construcció de l'església del Molar (1786-1790) (II)"
- Núm. 112, novembre-desembre 2002: "El rector de Garcia Mn. Tomàs Gasol i la construcció de l'església del Molar (1786-1790) (III)"
- Núm. 113, gener-febrer 2003: "El rector de Garcia Mn. Tomàs Gasol i la construcció de l'església del Molar (1786-1790) (IV)"
- Núm. 114, març-abril 2003: "La Guerra dels Segadors a Garcia (1640-1653) (I)"

NOTES

1. LLEBARIA, Lúdia (1982): *Recull de notes històriques de la vila de Garcia*.
2. Fragments extrets de l'entrevista que es va publicar al número 103 de la revista *La Foig*.
3. *Ibidem*.